

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Grzesiowski

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 kwietnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w G.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 21 marca 2022 r., V ACa 200/21,
w sprawie z powództwa K.B.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w G.
o zapłatę, ewentualnie o ustalenie,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w G. na rzecz K.B. 2700
(dwa tysiące siedemset) złotych kosztów postępowania
kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za
opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego wyroku Bankowi spółce akcyjnej
w G. do dnia zapłaty.**

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

Kamil Zaradkiewicz

[P.L.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie sprostował oczywistą niedokładność w komparycji wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 21 grudnia 2020 r., którym zasądzono od Banku S.A. w G. na rzecz K. B. 139 948,37 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 marca 2020 r. do dnia zapłaty i oddalono powództwo w pozostałym zakresie; zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty w nim określonej za okres od 30 marca 2020 r. do 14 maja 2020 r., oddalając apelację pozwanego w pozostałej części oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej:

K. B. zawarł 4 maja 2009 r. z Bankiem 1 S.A. w G. umowę kredytu, na mocy której bank udzielił powodowi kredytu w kwocie 155 828,88 zł, indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF). Kredyt został udzielony na 30 lat na zakup lokalu mieszkalnego oraz pokrycie bliżej określonych kosztów. Saldo kredytu oraz harmonogram spłat był podawany w CHF. Umowa zawierała mechanizm przeliczeń między walutą polską a walutą obcą oparty na tabeli kursów ustalonej przez bank. W dniu 13 maja 2009 r. bank wypłacił powodowi 149 999 zł, co stanowiło równowartość 54 112,55 CHF według kursu 2,7720 złotych za 1 CHF. Powód spłacał kredyt w złotych; w okresie od 13 maja 2010 r. do 11 października 2019 r. uiścił z tego tytułu na rzecz pozwanego łącznie 139 948,37 zł.

Sąd Apelacyjny w przeważającym zakresie podzielił i zaaprobował zasadnicze ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazał, że postanowienia umowy kredytu dotyczące indeksacji mają charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego postanowienia umowne o indeksacji kredytu, które dotyczą głównych świadczeń, nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały, ponieważ powód jako

kredytobiorca nie dysponował odpowiednimi informacjami, których powinien udzielić mu pozwany tak, aby mógł podjąć świadomą i rozważną decyzję o zawarciu umowy kredytu. Umowne klauzule indeksacyjne, obciążające konsumenta nieograniczonym ryzykiem zmiany kursu waluty indeksacji kredytu są sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszają interes powoda jako konsumenta. Prawidłowo Sąd Okręgowy stwierdził, że na skutek zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień umownych, umowa nie mogła zostać utrzymana w mocy, co skutkowało jej nieważnością, a w konsekwencji żądanie przez powoda zwrotu świadczeń uiszczonych na podstawie tej umowy było uzasadnione.

Sąd Apelacyjny odmiennie niż Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda stało się wymagalne z upływem siedmiodniowego terminu od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, a nie w chwili wniesienia pozwu.

Według Sądu Apelacyjnego nie zasługiwał na uwzględnienie zgłoszony przez pozwanego w toku postępowania apelacyjnego zarzut zatrzymania, gdyż umowa kredytu nie jest umową wzajemną, co wyklucza zastosowanie do niej art. 496 w zw. z art. 497 k.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego prawa zatrzymania nie można też stosować do umowy kredytu w drodze analogii. Nie jest też dopuszczalne złożenie oświadczenia woli o skorzystaniu z prawa zatrzymania pod warunkiem zawieszającym.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając go w oznaczonej części, wnosząc o jego uchylenie w części oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w części i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Pozwany wniósł również o zasądzenie od powoda zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie wydanych wyroków w łącznej kwocie 166 844,36 zł.

Skarżący zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”); art. 65 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. oraz § 17 umowy kredytu; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 § 2 k.c., art. 358 § 2 k.c.

oraz art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe; art. 4 w zw. z art. 1 ust 1 lit. a) i b) ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe (dalej: „ustawa antyspreadowa”) w zw. z art. 316 § 1 k.p.c.; art. 410 § 1 i 2 w zw. z art. 405 oraz art. 411 pkt 1 i 2 k.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Strony zawarły umowę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. Według Sądu Apelacyjnego postanowienia dotyczące przeliczenia kwoty kredytu i spłat na CHF są abuzywne. Skarżący podważa to stanowisko, formułując zarzuty, które już wielokrotnie były przedmiotem oceny w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

2. Sąd Apelacyjny trafnie ocenił jako niedozwolone klauzule przeliczeniowe w umowie stron, pozwalające pozwanemu bankowi na arbitralne (dowolne) ustalanie kursu walutowego stanowiącego podstawę do określenia wysokości udostępnionej powodowi kwoty kredytu i wysokości poszczególnych rat. Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki: z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52, i tam powołane orzecznictwo; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

3. Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a także m.in. wyroki SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca

2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

Zatem uznanie, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty udzielonego kredytu na CHF oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi, oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one powoda. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci „przywrócenia” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku [wyrok z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62].

4. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 5 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1. uchwały). Wymaga podkreślenia, że według art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą jej podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej, co oznacza, że wiąże inne składy Sądu Najwyższego (zob. art. 87 i 88 ustawy o Sądzie Najwyższym).

W konsekwencji nieuzasadnione są zarzuty skargi odnoszące się do możliwości wypełnienia luki w umowie przez odwołanie się do mechanizmu ustalania kursu walutowego przewidzianego w art. 358 § 2 i 3 k.c., tj. przyjęcia na potrzeby przeliczeń średniego kursu NBP.

5. Chybiony jest też zarzut wskazujący na naruszenie przepisów wprowadzonych ustawą antyspreadową. W orzecznictwie Sądu Najwyższego

wyjaśniono już, że ustawa ta w żaden sposób nie podważyła skutków abuzywności omawianych klauzul przeliczeniowych (zob. np. wyrok SN z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20).

6. Nie są także usprawiedliwione zarzuty skargi odnoszące się do naruszenia art. 410 § 1 i § 2 w zw. z art. 405 oraz art. 411 pkt 1 i 2 k.c. W braku działania sanującego, świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia umowy musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki: z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 40/21; z 29 lipca 2021 r., I CSKP 146/21; z 28 października 2022 r., II CSKP 898/22; z 25 maja 2023 r., II CSKP 989/22).

Uznając zatem, że po wyeliminowaniu z umowy niedozwolonych klauzul przeliczeniowych umowa w pozostałym zakresie nie może wiązać, obu stronom przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie tej umowy. Tak też przyjął Sąd Najwyższy w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, stwierdzając, że jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron (pkt 3. uchwały).

7. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a stosownie do art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

(D.Z.)

[a.]